Geen Vaderland!

Rede uitgesproken door
GUSTAVE HERVÉ
voor de Rechtbank te Parijs
Voorwoord van .. .. ..
F. DOMELA NIEUWENHUIS

L. DE BOER · Nieuwe Leliestraat 107 · AMSTERDAM
·:· 1906 ·:·

Geen Vaderland!

Rede uitgesproken door

GUSTAVE HERVÉ

voor de Rechtbank te Parijs

Voorwoord van .. .. ..

F. DOMELA NIEUWENHUIS

L. DE BOER - Nieuwe Leliestraat 107 - AMSTERDAM

-:- 1906 -:-

EEN WOORDJE TOT INLEIDING.

Het was in het jaar 1891 op het Internationaal Socialistisch kongres te Brussel, dat ik, met medeweten en onder instemming mijner mede-afgevaardigden uit Nederland, voorstelde om niet tevreden te zijn met een platonische verklaring in zake vrede en oorlog of met een betuiging dat men bij een eventueelen oorlog verantwoordelijk werd gesteld voor de geschiedenis en de menschheid — betuigingen die niemand zich aantrekt — maar een eventueele oorlogsverklaring van de zijde van de socialistische partij in de betrokken landen te beantwoorden met een militaire werkstaking of zoo noodig met een algemeene werkstaking.

Dit denkbeeld, door mij in de vergadering geslingerd, vond verwoeden tegenstand bij Liebknecht en in 't algemeen bij de Duitsche afgevaardigden. Hadden zij nu gezegd: hoort eens, vrienden, wij weten nu wat gij bedoelt, maar stemmen wij voor, dan zijn wij vast overtuigd dat wij direkt gevangen worden genomen en een proces met zware straf zal volgen; weest daarom tevreden met de verklaring, dat wij in zulk een tijd onzen plicht zullen weten te vervullen, ik zou de eerste geweest zijn, om mijn voorstel in te trekken, daar het mij moeilijk te doen kon wezen om eenige kameraden voor geruimen tijd in de gevangenis te doen opsluiten.

Maar neen, men verzette zich met alle kracht tegen het beginsel zelf en behandelde den voorsteller als een droomer, een dweeper, een utopist, de gewone woorden als scheldwoorden bedoeld, waarmede de drager van een nieuw denkbeeld in den regel naar huis wordt gestuurd.

Mijn voorstel viel dan ook met al de zwaarte van een baksteen.

Te Zürich herhaalde zich die strijd en wel met een

ongekende heftigheid tusschen Liebknecht eener- en mij anderzijds.

Het gelukte den Duitschers telkenmale dat denkbeeld van de baan te dringen en toen er op en na het kongres te Londen een splitsing kwam, zoodat de beslist revolutionaire en vrijheidlievende bestanddeelen voortaan verre van de kongressen bleven, hadden zij vrij spel.

Intusschen wij gingen voort met propaganda maken door het volk steeds klaar en duidelijk te maken dat men in geval van een oorlog tusschen twee mogendheden de revolutie moest gooien tusschen de beenen der strijdenden; dat men op die wijze moest zorgen dat de legers niet op elkander botsten en elke regeering zooveel in eigen land te doen moest gegeven worden, dat zij zich niet bemoeien kon met een ander.

De Anti-Militaristische Internationale werd in 1904 gesticht te Amsterdam onder de leuze: **geen man en geen cent voor het militarisme**, terwijl dezelfde denkbeelden aldaar met instemming en vreugde worden begroet.

In Frankrijk was het de ontslagen leeraar Gustave Hervé, die het denkbeeld oppakte en met alle kracht de propaganda ervoor ter hand nam. Op het Vrijdenkerskongres te Parijs werd ik zeer flink en getrouw bijgestaan door Hervé.

En Hervé, een sociaal-demokraat, zei: ze zijn nog niet van het denkbeeld af, ik zal zorgen dat het op het aanstaande kongres der socialisten op nieuw op de dagorde komt te staan.

Ze zijn er dus nog niet af.

Jammer dat hij nu ten gevolge van een Anti-Militaristisch Manifest aan de lotelingen zoo onmenschelijk zwaar is gestraft, ofschoon juist die zware straffen eenerzijds toonen, dat de tegenpartij het gevaar van het Anti-Militarisme voor het behoud van het kapitalistische stelsel zeer goed begrijpt en het daarom tracht te keeren en anderzijds werken zulke vonnissen in tegenovergestelde richting dan de rechters wenschen. Het is niet de eerste maal

dat zij de voorbode zijn van den val van een stelsel.

De pleitrede van Hervé is de moeite van het lezen en verspreiden wel waard; zij is op zichzelve een goede propaganda, terwijl wij zijn boek Leur Patrie (hun vaderland) aanbevelen aan allen die de Fransche taal machtig zijn.

De hier verkondigde denkbeelden zijn voor ons niet nieuw, want er is hier reeds lang propaganda voor gemaakt, maar toch verheugen wij ons daarin dat ze vooral door dit proces weer op den voorgrond zijn gedrongen en misschien hun weg vinden in kringen, waar men ze tot nog toe bestreed. Vooral onder de vaklieden moeten zij gekend worden opdat deze hun bekrompen standpunt verlaten, dat het niet op hun weg ligt zich af te geven met het militarisme. Want het zijn juist de soldaten, die zij op hun strijdensweg steeds ontmoeten en daarom is het noodig dat zij het verband gaan inzien tusschen het Anti-Militarisme en de vakbeweging.

F. DOMELA NIEUWENHUIS.

Januari 1906.

Aan de kameraden der Socialistische Partij.

Alle socialisten beweren internationaal te zijn. Internationaal zijn, dat wil voor alle socialisten zeggen: partijganger te zijn van den internationalen Bond der arbeiders.

Maar er bestaan twee heel verschillende wijzen van opvatting der internationale overeenstemming der arbeiders.

Men heeft de opvatting der vaderlands*lievende* internationalen.

De vaderlandslievende internationalen zeggen:

„Het hedendaagsche vaderland, zooals het uit de geschiedenis is voortgekomen, bestaat uit burgers wier bestaan nuttig is voor de ontwikkeling der menschheid.

„Hoe onvolmaakt het vaderland ook moge zijn, hoe hardvochtig het ook is jegens het proletariaat — het proletariaat is — in ieder land — verplicht zijn vaderland te verdedigen, als het wordt aangevallen."

„Wij zijn internationaal, maar indien het vaderland, waar het toeval ons heeft doen geboren worden, wordt aangevallen, dan zullen wij het met ons leven verdedigen."

Hetgeen dus hierop neerkomt: „Arbeiders van alle landen, vereenigt u; maar als uwe leiders u gelasten elkander te keelen — vermoordt elkaar!"

Als, door de oneenigheden om Marokko, tusschen de Fransche en Duitsche kapitalisten-klassen, een oorlog ware uitgebroken, dan hadden de Fransche en Duitsche proletariërs-klassen geprotesteerd door middel van hare parlementaire vertegenwoordigers. Men zou elkander moties van orde hebben toegezonden waarin, op welsprekende wijze, de broederlijkheid der beide volken ware te kennen gegeven en daarna zouden de Fransche en de Duitsche *proletariërs* el-

kander te lijf zijn gegaan om te weten te komen welke der beide *kapitalistische* partijen den baas zou spelen op de handelsmarkt van Marokko.

Gelukkig is er nog eene andere manier van opvatting der Internationale. Burger Jaurès vindt deze manier treurig, laag bij den grond, gemeen, weerzinwekkend — ja reactionair; maar dit alles belet niet dat ze de eenig juiste en praktische vorm van Internationale is.

Deze tweede manier heb ik uitvoerig verklaard in mijn boek „Leur Patrie" (Hun Vaderland); ik heb ze verkort uiteengezet voor de Jury in mijn hier volgend vertoog.

Nog korter kan men deze manier aldus samenvatten:

„Het vaderland is voor de proletariërs een slechte vader."

„Het vaderland bemoeit zich, zoowat overal, hoofdzakelijk hiermee dat het kapitalistische stelsel meer en meer de stoffelijke, verstandelijke en politieke bestaansvoorwaarden der arbeidende klasse in alle landen aan elkaar gelijk maakt, juist terwijl de invoering van het kapitalistische stelsel in Rusland zelfs het Czarisme noopt aan de russische arbeiders politieke vrijheden toe te staan."

„Geen enkel vaderland munt tegenwoordig zoo hoog boven een ander uit, dat de proletariërs er zich voor behoeven te laten dooden."

„In geval van mobilisatie — wie ook schijnbaar de aanvallende partij moge zijn (overigens weet men nooit precies als een oorlog uitbreekt, wie de eigenlijke aanvaller is), moeten de proletariërs der oorlogvoerende landen het bevel, om onder de wapenen te komen, beantwoorden door verzet tegen de lastgevers, en trachten ieder in hun land, het socialistische of kommunistische stelsel in te voeren."

„Liever opstand dan oorlog!"

De vaderlands*lievende* Internationale lijkt op de vaderlands*looze* Internationale als wit lijkt op zwart.

De vaderlands*lievende* Internationalist kan advokaat worden; den vaderlands*looze* verbiedt men toe te treden

tot de orde van advokaten — althans te Parijs — waar verklaard wordt dat „het openbaar geweten er niets van weten wil". (Dit is Hervé te Parijs te beurt gevallen, waar men weigerde hem toe te laten als advokaat. Vertaler.)

De vaderlands*lievende* Internationalist staat bij de vrijmetselarij in een reuk van heiligheid; de vaderlands*looze* Internationalist wordt plechtiglijk uitgesloten door het Groot Oosten.

De vaderlands*lievende* Internationalist kan, bij de verkiezingen, rekenen op een flink aantal niet-socialistische stemmen; de vaderlands*looze* Internationalist zal op zijn naam enkel revolutionaire geestverwanten vereenigen.

Met het vaderlands*lievende* Internationalisme kan men vice-president der Kamer — ja zelfs Minister worden; het vaderlands*looze* Internationalisme brengt u voor den strafrechter — en dan in den kerker.

Tot heden toe werd de socialistische partij — in alle landen geleid door haren parlementairen generalen staf — slechts in beslag genomen door verkiezingswerkzaamheden en zij weigerde hetzij op hare nationale kongressen, hetzij op hare internationale kongressen, zich duidelijk uit te spreken tusschen deze beide zoo vierkant tegenover elkaar geplaatste vormen van het Internationalisme.

Het vraagstuk zal opnieuw duidelijk gesteld worden op het aanstaande nationaal kongres der Fransche afdeeling van de Internationale, en daarna op het eerstkomende internationaal socialistisch kongres.

Men zal de socialistische partij vragen of zij zich *al dan niet* wil voorbereiden in alle landen, om het eerste bevel tot mobilisatie, te beantwoorden met den opstand.

Men zal haar vragen of zij *al dan niet* van stonde af krachtig de beste wegen en middelen wil bestudeeren om dezen opstand te doen gelukken.

Uit haar antwoord zal blijken of zij zoover is afgezakt dat zij nog slechts een partij is van gewone huis- of tuinverkiezingsmannetjes — dan wel of zij een partij is van revolutionaire actie.

Op dit oogenblik, terwijl ik gereed sta, om misschien voor vier jaren den kerker binnen te gaan, richt ik tot de strijdbare socialisten der beide afdeelingen van onze Internationale deze eenvoudige uiteenzetting van de vaderlandslooze denkbeelden, die, in het *meest vrijzinnige* en *lieve* vaderland mij en 25 onzer kameraden te zamen 36 jaren gevangenisstraf en 2500 franks boete heeft bezorgd.

Ik richt ze tot hen in de hoop dat ze mijne woorden overal zullen verspreiden ondanks allen tegenstand.

Ik houd mij overtuigd dat alle socialisten, die weten wat zij zeggen wanneer ze spreken van klassenstrijd, nà lezing zullen begrepen hebben — evengoed als de Jury zelve — dat het *gemis aan vaderlandsliefde* niet is een „anarchistische afwijking," noch ook een middel van den tweeden rang, maar integendeel een der meest werkzame vormen der „direkte aktie" tegen de kapitalistische klasse en tegelijk een uitmuntende manier om bij de massa van het proletariaat het heldere en volkomen klassebewustzijn tot ontwikkeling te brengen.

Gustave Hervé.

Mijne heeren van de Jury.

Na de verklaringen van Urbain Gohier, had gisteren het proces eigenlijk moeten afloopen. Wij waren vol blijdschap toen wij weer den flinken Gohier uit de Dreyfus zaak hadden terug gevonden, die in moeielijke omstandigheden, ons allen tot steun diende, onzen Gohier, die niet, zooals enkelen een oogenblik meenden, vervallen is tot het domme en bloedige anti-semietisme, dat Rusland zoo deerlijk onteert.

Onze advokaten zeiden tot ons, en wij betwijfelden het niet, dat na zijn machtige aanklacht tegen het militairisme, na zooveel vuur, zooveel opgewektheid, zooveel bewijzen, zoo groote duidelijkheid ons aller vrijspraak verzekerd was.

En indien wij slechts hierheen waren gekomen met de enkele bedoeling ons te laten vrijspreken, dan ware het, in ons aller belang geweest om, na Gohier, allen te zwijgen.

Daarom is het noodzakelijk dat ik u zeg, waarom wij er op gesteld zijn deze debatten te rekken, op gevaar van u nog langer te vermoeien en u eenige dagen langer bezig te houden, op het tijdstip waarop uwe December wissels vervallen en uwe familiefeesten wegens het einde des jaars u wachten.

Het staat vast dat onze vriend Gohier — ik kan het zonder schroom zeggen — door afkomst, opvoeding en taal van ons allen het dichtst bij u staat: hij is de eenige onder ons in wien misschien nog een greintje vaderlandsliefde steekt.

Lieten wij het proces eindigen onder den indruk, dien zijn rede heeft teweeggebracht, dan kon het schijnen alsof wij ons wilden verbergen, verschuilen achter Gohier.

Men heeft ons zoozeer belasterd, dat wij den laster geen steun willen geven.

Wij hebben ook nog een andere reden. De regeering verschaft ons niet iederen dag de gelegenheid te spreken op een plaats, die zoo zeer de aandacht trekt als deze. Doorgaans bereiken onze openbare spreekbeurten u slechts misvormd en onherkenbaar. Hier spreken wij voor de voornaamste verslaggevers der Parijsche pers. Wij zouden het ons niet kunnen vergeven wanneer wij zulk een gelegenheid, om het groote publiek met onze juiste denkbeelden bekend te maken, hadden laten voorbijgaan.

***

Ik laat mijn advocaat en vriend, Mr. Lafont, de taak om mijn persoon te verdedigen, eene *noodzakelijke* taak, want door mijn slechte reputatie mogen mijn medebeschuldigden niet benadeeld worden. Maar ook eene *moeielijke* taak. Sinds vier jaren leest men iederen ochtend in uw krant dat ik mijn tijd doorbreng met onze vlag op een mestvaalt te werpen of *alle* officieren, zonder onderscheid, gegalonneerde niets-nutters te noemen; alsof niet bij de officieren, evenals in alle beroepen, fatsoenlijke menschen zijn en vlegels. Een dwaling of een leugen, die iederen dag, vier jaren achtereen herhaald wordt, is voor u, naar ik vrees, haast een onbetwistbare waarheid geworden.

Voor mij zelven heb ik de meer belangwekkende taak behouden om u onze opvatting van de vaderlandslôoze internationale voor oogen te houden, welke men ten onrechte „Hervéisme” heeft gedoopt. Alsof propagandisten als Yvetot en de andere strijdvaardige vakvereenigingsmannen, die met mij strijden, met hun anti-patriotische propaganda gewacht hebben totdat ik mij bij hen heb gevoegd. Mijn rol heeft zich bepaald om de denkbeelden en gevoelens weer te geven, die ik bij de proletariers en landbouwersklasse heb zien ontstaan, denkbeelden die ik aanvankelijk als man van de theorie verkondigde en waarvan ik eerst sinds den laatsten tijd en ondanks mij zelven, de banierdrager en het symbool ben geworden.

Deze vaderlandslooze denkbeelden zijn, in het algemeen, nog wat nieuw voor de massa der vakvereenigingen. En wijl alle nieuwe denkbeelden de openbare meening schokken — schijnen ze u natuurlijk ook schokkend. Zoo verging het ook het kristendom ten tijde van zijn ontstaan. Zoo ook de republikeinsche denkbeelden in den tijd, waarin republikeinen in de provincie voor bloeddorstige monsters werden aangezien, voor roovers en brandstichters.

Er leefde eens een ketter, Johannes Huss genaamd. Honderd jaren vóór Luther had hij verzocht om hervormingen in de kerk in te voeren. Voor deze misdaad werd hij door een concilie tot den brandstapel veroordeeld. Op het oogenblik, dat de eerste martelaar van het Protestantisme den brandstapel besteeg droeg een vroom oudje uit de stad Constanz nog een takkebos aan. Zij was klaarblijkelijk van oordeel dat de brandstapel niet hoog genoeg was. „Sancta simplicitas" (heilige eenvoud) sprak Johannes Huss en in diep medelijden haalde hij de schouders op.

Een zoodanig gevoel kwam gisteren in mij op, in deze zaal, waar de advokaten zelden hun stem anders doen hooren dan om beschuldigden te verdedigen — toen een jeugdig advokaat zeide, dat wij de guillotine hadden verdiend. Guillotine was minder juist — de brandstapel heeft de goede jongen willen zeggen.

Juist wij verdienen den brandstapel zooals alle ketters; wij, die de ketters zijn van den eeredienst des vaderlands. Want ze is een eeredienst — die vaderlandsliefde der moderne volken; een eeredienst, dien men ons instampt reeds van de jeugd af met dezelfde middelen, waarmee door alle tijden heen, de godsdiensten zijn ingestampt.

Het is u bekend hoe men een katholiek vormt.

Men maakt zich van het kind in de wieg meester. De moeder liefkoost haar kind en leert het gebeden, welke het napraat als een papagaai. Moeder vertelt het kind dat er een god bestaat; en een hemel en een hel. Zijn hersens nemen, als was, alle indrukken op en die blijven er in.

Als het kind zeven jaar is, dan meent de moeder goed te doen met het over te leveren aan den priester. Deze zaait in de jeugdige hersenen, met volle handen, de naïeve bijbelsche verhalen; verhalen die twee of drieduizend jaren geleden opgang maakten in het oude Judea, ten tijde dat het Joodsche volk ongeveer op dezelfde hoogte van ontwikkeling stond als tegenwoordig de Afrikaansche negers.

De verblindende pracht der godsdienstige plechtigheden, de orgelmuziek, het half duister der kerkgebouwen, de vele wierook op de altaren, de kostbare gewaden der priesters en dienaren treffen de verbeelding en werken op de zenuwen.

Het kind kan een geleerde worden zoo groot als Pasteur — maar als het op godsdienstzaken aankomt dan houdt zijn verstand op te werken. Daarover wordt niet gediscussieerd. Net zoo heeft men van ons — en misschien ook van u, heeren Jury leden — vaderlanders gemaakt.

Op den leeftijd waarop het verstand nog niet tot rijpheid voor eigen oordeel in ons is gekomen, hebben wij, nog kinderen, in den huiselijken kring vreeselijke daden gehoord van de Duitschers of Engelschen en van de dapperheden der Franschen. En terzelfder tijd hooren de kleine Duitschers allerlei soorten van misdaden die Franschen of Engelschen of Russen bedreven hebben.

Men heeft ons geleerd dat Frankrijk het land is van de braven, van de edeldenkenden, van de ridderlijke menschen, het toevluchtsoord van de vrijheid. Maar datzelfde vertelt men aan alle kinderen in hun eigen land; aan de engelsche kinderen, aan de duitsche, aan de russische, aan de japansche — en wij allen — in onze onnoozelheid geloofden het.

Op onze verjaardagen kregen wij niet alleen van onzen vader, neen, ook van onze moeder, looden soldaatjes en geweren en trommels en hoorns en trompetten.

En wanneer deze mooie opvoeding ons alreeds vaderlanders in den dop had gemaakt, dan kwam de school — de openbare, zoo goed als de bijzondere — de vaderlandsliefde in ons tot het hoogste punt ontwikkelen. Gij herinnert u wel-

licht die kleine handleidingen, waarin de Loriquets [1]) der vaderlandsliefde de nationale geschiedenis pasklaar maken ter meerdere glorie van het fransche vaderland? Precies zulke handleidingen gebruiken de kleine duitschers op hun school — maar daar dienen ze dan weer om het duitsche vaderland in de hoogte te steken.

Gij kent nog wel die geschiedenisboekjes, die op iedere bladzijde een tooneel van verwoesting bevatten of het portret van een krijgsman? Men sloeg er geen enkelen over. Ze komen er allemaal in voor. Vercingetorix, Charles Martel, Duguesclin, Bayard, al de generaals van Lodewijk XIV, ook de generaals, die de steden van het Palatinaat verbrandden; ook de generaals van het Groote Leger die in het bloed van alle volken het vaandel van Valmy doopten. Niet te vergeten den roover zelf — Napoleon, die daar staat hoog op zijn kolom op het Vendôme plein.

En onder ieder portret, verklaringen, in elken regel overloopende van haat jegens den vreemdeling, van nationale ijdelheid, van afgoderij van den sabel — edele gevoelens, welke door de lezing van kranten als de *Petit Journal* (vijf millioen lezers!) le *Petit Parisien* en andere kranten met groote oplagen worden aangekweekt en ontwikkeld.

Om den vaderlander te voltooien, om hem tot op het gebeente te vergiftigen, mankeert er nog slechts aan het militair vertoon, dat nóg meer indruk maakt dan de praal der kerk.

Het zijn niet meer de van goud en diamanten schitterende kazuifels: deze zijn vervangen door kleedij van schelle schreeuwende kleuren; rood, blauw, verguld, pompons, pluimen.

De muziek van het orgel wijkt terug voor de bedwelmende muziek van het koper en de trompetten. In plaats van de processie — een marsch met volle muziek, waarbij wij allen zorgden mee te loopen om ze te zien defileeren in het licht der zon en in het stof der eindelooze

---

[1]) Loriquet was een priester, die geschiedenisboekjes schreef voor de jeugd, om deze geheel in te palmen voor de kerk. (Vert.)

rijen van moordwerktuigen en van jonge mannen — de bloem der natie — die aangewezen waren voor toekomstige menschenslachtingen. Als dan, vastgehecht aan een stok, de lap voorbijgedragen wordt, die het geheiligde zinnebeeld is van het vaderland, dan stroomt een vroome rilling door alle leden van de kudde vaderlanders en zij ontblooten eerbiedigiijk het hoofd, zooals hun overgrootvaders het deden voor het heilige Sacrament.

O! ik weet wel dat ik u kwets in uw gevoelens, Mijne heeren van de Jury, en ik kwets u te ernstiger wijl gij gevoelt dat ik de waarheid spreek. Ik weet dat ik het algemeene geweten pijnlijk aandoe, dat algemeene geweten, dat de Parijsche orde der advokaten zoo welsprekend vertolkt. Maar meent gij dat Voltaire, Diderot en de andere encyklopedisten niemands geweten kwetsten? Het beklagenswaardige is, dat telkens als een nieuwe maatschappij zich uit een stervende maatschappij ontwikkelt, de barensweeën altijd langdurig zijn en smartelijk; in alle gezinnen en in alle harten smart en wonden veroorzaken die de dragers der nieuwe wereld zoo gaarne zouden willen besparen aan degenen wier overtuiging zij kwetsen.

***

Wij, revolutionaire socialisten, wij blijven vèr van de plooien van dat vaandel waarop in gouden letters de namen voorkomen van zoovele slachtplaatsen. Vaandels zijn niets als zinnebeelden; zij beteekenen slechts iets door hetgeen zij voorstellen. Wat nu is het vaderland? Wat zijn alle vaderlanden?

Staat mij toe, mijne heeren van de Jury, dat ik u door een beeld, een soort van gelijkenis, onze meening beter tracht te doen begrijpen.

De vaderlanden — alle vaderlanden — van welk merk ook — zijn saamgesteld uit twee groepen van menschen, de eene groep veel minder talrijk; de andere de

overgroote meerderheid der volkeren omvattende. De eerste groep zit aan een welvoorziene tafel, waarop niets ontbreekt. Midden aan den disch, op de eereplaats, zitten de groote financiers: joden; jawel, maar ook katholieken, ook protestanten, ook vrijdenkers. Zij kunnen met elkander overhoop liggen in vraagstukken van godsdienst of wetenschap of zelfs in belangen kwesties — maar tegen *het* volk, *de massa*, zijn ze volmaakt eensgezind.

Ter rechter en ter linkerzijde, de ministers, de hooge ambtenaren, van staat, van kerk, van leger; ook de rijks ontvangers met traktementen van 30. 40. en 60 duizend franks per jaar; iets verder de heeren advokaten, voltallig, roemruchte vertolkers van het algemeene geweten; dan de heeren rechters benevens hun kostelijke helpers, de procureurs, de notarissen, de deurwaarders.

Verder zitten nog aan den disch: groot-aandeelhouders in mijnondernemingen, fabrieken, spoorwegen, scheepvaartmaatschappijen, groote magazijnen; kasteelbewoners, groote landheeren. En verder, allen, die iets bezitten, zij zijn er ook, aan het einde van de tafel.

Het is de groote middelklasse, die overigens behebt is met al de vooroordeelen, al de behoudendheid der grootkapitalisten.

O, mijne heeren van de jury! ik wensch dat gij behoort tot de bevoorrechten, die aan deze tafel gezeten zijn. Men heeft het er waarlijk niet kwaad. Voor een arbeid — als men althans arbeidt, die dikwijls intelligent is, soms ook aangenaam, die altijd vrijen tijd genoeg over laat, voorname arbeid die ijdelheid en trots vleit, leidt men een heerlijk leven, omgeven van alle aangenaamheden, van al de weelde, welke de vorderingen der wetenschap in den dienst stellen van de rijken der aarde. Verre van deze tafel zie ik een kudde vee, veroordeeld tot akelig, onzindelijk, gevaarlijk geestdoodend werk, zonder rust noch duur, en vooral zonder eenige zekerheid voor den volgenden dag; kleine kooplui, vastgeklonken aan hun kantoorstoel week- en feest-

dagen; meer en meer kapotgedrukt door de konkurrentie der groote magazijnen; kleine bazen, saamgeperst onder den druk van de groote fabrieken; kleine boeren afgebeuld door arbeidsdagen van 16 tot 18 uren, wier werk slechts dient om de groote tusschenpersonen te verrijken, de meelfabrikanten, de wijnhandelaars, de suikerraffinadeurs. En nog verder van de tafel der gelukkigen dezer aarde, de massa proletariers, die niets bezitten als hun arm en hun hoofd, fabrieksarbeiders en arbeidsters, blootgesteld aan tijden van langdurige werkloosheid, kleine ambtenaren of bedienden, genoodzaakt hun nek te krommen en hun meeningen te verbergen, mannelijke en vrouwelijke dienstboden, werkbeesten, kanonnenvoêr, deernen van vermaak.

Zietdaar, uw vaderland.

Deze monsterachtige sociale ongelijkheid, deze monsterachtige uitbuiting van den eenen mensch door den anderen mensch — dat is nu wat men tegenwoordig het vaderland gelieft te noemen.

Wanneer proletariers de pet afnemen voor de nationale vlag, die voorbijgedragen wordt, dan nemen zij de pet af voor dàt ding: Het is alsof ze willen zeggen:

„O! hoe schoon is toch ons vaderland! O! hoe lief en hoe rechtvaardig is ons vaderland! Hoe vrij leven wij in ons vaderland!" Hoe zult u lachen, mijnheer de advokaat-generaal, wanneer gij die mannen hoort zingen:

„Ter eere van het Vaderland
Strijd' ieder met ons mee"

Gij gelooft wellicht, mijneheeren van de Jury — trouwens een zeer natuurlijke dwaling van de bevoorrechten dezer aarde — dat men door arbeid en spaarzaamheid den disch der gelukkigen kan naderen: wij weten wel dat men er somwijlen door arbeid en overleg toe kan komen en wij verlangen niets liever dan te gelooven dat ook gij op deze manier u een plaatsje aan den disch hebt veroverd. Maar wij, wij die allen behooren tot het proletariaat, dat met hoofd- of handarbeid in zijn onderhoud moet voorzien, wij

weten zeer goed dat zoo men al door persoonlijken arbeid en door zich veel genoegens te ontzeggen, tot rijkdom en een goed leven kan komen, het toch heel dikwijls veel gemakkelijker gaat door anderen te laten werken en anderen te doen ontberen. En mocht *gij* al de geschiedenis van uwe klasse niet kennen, *wij* kennen ze wel. Wij weten dat in de revolutionaire vergaderingen van 1789 en 1793 geen enkele werkman zitting had, geen enkele boer — doch alleen burgers, van die grooten en kleintjes, die alleen voor hunne klasse gezorgd hebben.

Wij weten hoe ze zich op de 6 milliarden goederen van kerk en adel hebben geworpen en hoe zoovele groote en minder groote vermogens zijn verkregen gedurende het revolutionaire tijdperk, door in troebel water te visschen.

Wij weten hoe uwe klasse, nadat zij verzadigd was, nadat hare revolutie was geëindigd, onzen Baboeuf en dat ongelukkige proletariaat vreesde, aan wiens toorn en wiens verwachtingen hij uitdrukking gaf — en zich toen verschool achter den sabel van Napoleon en achter het kontrakt met den Paus te Rome.

Wij weten hoe de parvenus uwer Revolutie, nadat zij tot burgemeesters, provinciale bestuurders, leden van den Raad van State of Senatoren benoemd waren, het Wetboek samenflansten, waar wij thans nog onder gebukt gaan; dat Wetboek, dat zoo welwillend is jegens de bezitters, zoo hard tegen de arbeiders en tegen de armen.

Wij weten hoe zij voor de beambten uit hun eigen klasse de behandeling en belooning zoo gansch anders inrichtten dan voor beambten uit onze klasse; en zoo is het tot op den huidigen dag gebleven. En een belastingstelsel, dat o zoo licht gedragen kan worden door de rijken, maar zoo zwaar drukt op de schouders der zwakken.

Wij weten hoe zij bezit namen van de steenkolenmijnen, een nationale rijkdom, een aan allen toebehoorend bezit, dat eenige duizenden aandeelhouders zich toeëigenden, die hunne aandeelen zagen stijgen in waarde van 500 franks

en 1000 franks per stuk, tot 10.000; 20.000, 50.000 franks, ja zelfs in sommige gevallen, zooals bij de mijnen van Anzin tot 500.000 franks per stuk.

Wij weten, hoe, na den val van Napoleon, de rijke bourgeoisie zich meester maakte van de wettenmachine, het Parlement, waarheen 90,000 kiezers van 1815 tot 1830, 300,000 van 1830 tot 1848, zich het recht aanmatigden afgevaardigden te zenden, terwijl zij aan het overgroote deel des volks het algemeen kiesrecht onthielden.

Wij weten hoe uwe klasse, gebruik makende van deze inbezitneming van de regeeringsmachine om hare voorrechten nog meer uit te breiden, hoe uwe klasse zeer ten nadeele van de belastingschuldigen, ook bezit nam van de spoorwegen en hoe zij gedurende de gansche 19e eeuw militaire wetten fabriceerde vol voorrechten en willekeur.

Sinds uwe Revolutie van 1789 heeft uwe klasse gedurende een heele eeuw haar rijkdommen opgestapeld op de puinhoopen der kleineren — maar altijd met het wetboek in de hand; en tegenwoordig hebben zich een paar honderduizend menschen, onder wie vele misdadigers, van de voornaamste arbeidsmiddelen, mijnen, spoorwegen, fabrieken en banken, meester gemaakt en, direkt of indirekt, heffen zij uit de groote massa der onterfden belastingen die veel zwaarder drukken dan de tienden van vroegere tijden.

Maar ons vaderland schijnt veel beter dan de andere vaderlanden. Na vele anderen, heeft mijnheer de advokaat-generaal het ook weer verzekerd. Hebt u niet, mijneheeren van de Jury, met genoegen al die vrijheden hooren opsommen, die het fransche vaderland ons schenkt? „Gij hebt het algemeen kiesrecht," zoo sprak mijnheer de advokaat-generaal; gij moogt u vrij in vakbonden vereenigen; gij hebt het recht tot staken; vrijheid van vergaderen; persvrijheid. Is uw vaderland niet goed genoeg naar uw zin — gij zijt het souvereine volk, gij kunt den toestand verbeteren!"

Het algemeen kiesrecht! Laat ons eens zien! Ver-

dorven onder den druk van het patronaat in de fabrieksplaatsen en den omtrek der kasteelen en verder overal door de onwetendheid der kiezers zelven, die te vroeg de school verlaten hebben na een zeer onvoldoend onderwijs, wordt het algemeen kiesrecht — veroorlooft mij de uitdrukking — tot een paskwil gemaakt door uwe groote dagbladen, die alle in handen van kapitalisten zijn en die alle stelselmatig de feiten vervalschen om de „volksmeening" pasklaar te maken naar hun wil. Onder het kapitalistische stelsel is het kapitaal souverein — zelfs onder het etiket der republiek.

Vrijheid van den vakbond? Maar die vrijheid wordt verkort doordien uwe klasse de macht heeft om de voormannen klein te krijgen, door ze op de keien te smijten en broodeloos te maken.

Het recht om te staken! De getuigen, die gij hebt gehoord — getuigen, van welke velen uit *uwe* klasse, zijn u hier komen verklaren hoe werkstakers, ook degenen, die totaal weerloos zijn, worden neergesabeld of uitelkaar geranseld; hoe het groot-patronaat, zelfs als de stakers de overwinning hebben behaald, huishoudt in de rangen der overwinnaars om hun overigen slaven vrees aan te jagen.

Het recht van vergaderen? Vraagt Bousquet en Garnery, wat zij daarvan zeggen — zij. die sinds twee maanden in voorarrest worden gehouden, wegens woorden gesproken in openbare vergaderingen. O zeker, ze zouden vrij kunnen rondloopen, als ze maar even als meneer Jaluzot (de groote bankroetier) 2000 franks bijeen hadden kunnen brengen, die men als voorwaarde van hun invrijheidsstelling vroeg.

Persvrijheid! Maar, mijneheeren, ziet toch eens naar ons — naar ons die op deze banken zitten. Wij zijn allen verstokte zondaren. Er is niet een bij of hij is al eens vervolgd voor pers-overtreding. Men ziet niemand dan ons voor al de krimineele rechtbanken van Frankrijk en Navarre. Mijnheer de advokaat-generaal heeft de vrijzinnigheid der wetgeving op de persvrijheid bewierookt. — Wij mogen

ons immers laten veroordeelen door een jury — onze gelijken, zooals mijnheer de advokaat-generaal zegt.

Onze gelijken! Gij, mijneheeren, onze gelijken! Hij maakt er maar wat van! Ik zie onder u huiseigenaars, kooplieden, fabrikanten, een ingenieur, een inspekteur, een deurwaarder. Mijnheer de advokaat-generaal, zoudt u mij eens de proletariërs willen wijzen, die zich daar tegenover ons onder de juryleden bevinden?

Neen, neen, mijnheer de advokaat-generaal, gij moogt het klassen-onderscheid willen ontkennen, maar dat baat u niet. De klassen bestaan nu eenmaal; ze steken u de oogen uit, kijk maar hier, vlak om u heen; hier is ééne klasse vertegenwoordigd, hier op deze bank; het is de beschuldigde; het is het proletariaat — en daar tegenover ons — is de andere klasse; de bourgeoisie, die ons zal veroordeeelen.

Gij, mijnheer de advokaat-generaal, beweert dat er geen verschillende klassen bestaan; maar ik houd mij overtuigd, dat, toen onze kameraad Bousquet gisteren de verwachtingen en de hoop van het proletariaat der geheele wereld schetste, met die machtige welsprekendheid, die de massa doet trillen, gelijk de strijkstok de vioolsnaren doet trillen — dat toen zelfs onder de politieagenten in deze zaal geen enkele was, die niet even trilde.

En ook nu, nu ik spreek, is er evenmin een enkele onder, die niet gevoelt dat hij behoort tot onze klasse, tot de onze, tot die der beschuldigden en dat hij is de vijand van uwe klasse, mijnheer de advokaat-generaal.

Gij geeft u uit voor den advokaat der geheele maatschappij. Gij dwaalt, mijnheer de advokaat-generaal. Gij zijt hier niets meer dan de advokaat, krachtens uw beroep, van die klasse, die eigenlijk de voornaamste beschuldigde is in dit proces — de klasse der bourgeoisie, het kapitalistische vaderland.

Niets is natuurlijker, mijneheeren van de Jury, dan dat de lieden uwer klasse het hedendaagsche vaderland lief hebben. Ik begrijp het best, burger advokaat-generaal, dat

gij brandt van verlangen om voor uw vaderland te sterven! Het vaderland is voor u en voor de uwen zoo zorgzaam; het vertroetelt u, zoolang gij nog kinderen zijt; het bezorgt u best onderwijs; het schenkt u een vreugdevolle jeugd; het verzekert u mooie, best betaalde betrekkingen; langdurige vakanties, een onbezorgd leven, een rustigen ouden dag.

Gij zoudt monsters van ondankbaarheid moeten zijn, ontaarde kinderen, als gij niet onmiddellijk gereed waart tot verdediging van uw vaderland, zoodra het uwe hulp inroept.

Ik ga nog verder: ik begrijp zelfs dat gij uw best doet om ons proletariers ook warm te maken met uwen heiligen gloed van vaderlandsliefde.

***

Gij zoudt er niet verbolgen om zijn als wij ook echte vaderlanders bleven, opdat, zoo uw vaderland bedreigd wordt, zooals te Fourmies, te Limoges, te Longwy, wij, tegenover onze eigen broeders in den arbeid en in de ellende, zouden optreden als de waakhonden van uwe brandkasten en uwe voorrechten!

Gij zoudt er niet om treuren indien wij vaderlanders bleven en in vroolijkheid des harten voor uwe financiers nog eens een Tunis, of Tonkin, of Madagaskar gingen veroveren of op nieuw plunderen in Peking in den naam der beschaving!

Het ware de overgroote meerderheid uwer klasse niet onaangenaam als morgen, wanneer uwe financiers en uwe staatslieden overhoop liggen met Duitschland, als wij fransche en duitsche proletariers dan tegen elkander optrekken, als wij elkander bij honderdduizenden van kant maken voor de vraag wie in Marokko de baas zal spelen — de kapitalistische klasse van Parijs of de kapitalistische klasse van Berlijn.

Wij kennen, gij ziet het, de geheimen en de belangen van uwe vaderlandsliefde: o zeker, gij hebt reden om te

trachten bij het proletariaat den eeredienst van het vaderland, den eeredienst van uw nationale vlag aan te kweeken; gij hebt reden, ten einde de heerschappij uwer klasse te kunnen handhaven, in de proletarische kringen een gevoel van vaderlandsliefde te propageeren, waardoor de klassetegenstellingen worden onderdrukt; waardoor de schapen zouden kunnen meenen, dat ze van hetzelfde ras zijn, van dezelfde familie, van hetzelfde vaderland als de wolven, die hen verscheuren.

***

Maar staat ons toe, mijnheer de advokaat-generaal, dat wij, proletariers van den arbeid met de hand of met het verstand, dat wij ten opzichte van uw vaderland, er heel andere denkbeelden op na houden.

Het vaderland is voor u een vader; voor ons een ontaarde vader; een vader dien wij verfoeien.

Vaderlandsliefde is voor *u* een natuurlijk gevoel en ook een winstgevende zaak; voor *ons* liggen er slechts voetangels en klemmen.

Wij mogen voor de stad of het dorp, waar wij geboren en opgegroeid zijn, waar wij geleden en bemind hebben, eenige voorliefde behouden hebben, een zeer natuurlijk gevoel, dat volstrekt niet hetzelfde is als de liefde voor uw vaderland; maar wij zijn alle gevoel van liefde kwijt geraakt voor het vaderland van voorrechten en ongerechtigheden, zooals heden ten dage het vaderland allerwegen is.

Voor ons bestaan slechts twee vaderlanden in deze gansche wereld: het vaderland der rijken en het vaderland der onterfden; of liever het vaderland der behoudenden en het vaderland der opstandelingen van elke taal, van ieder land, waar het toeval hen heeft doen geboren worden. Onze landgenooten — ze zijn niet de kapitalisten hier te lande, die ons zouden doen vermoorden als ze het konden, gelijk ze eertijds onze broeders van de Commune hebben laten slachten; het zijn de bewuste proletariers, de socialisten,

de revolutionairen van geheel de aarde, die overal denzelfden strijd vechten als wij voor de komst eener betere maatschappij. En in dat Europa, waar de spoorwegen, de telegraaf, de goedkoope kranten en één overal-gelijk kapitalistisch stelsel de afstanden hebben weggenomen en de levensvoorwaarden gelijk gemaakt, wachten wij eensgezind met onze broederen overal, op de gelegenheid om de vrije europeesche federatie der geheele menschheid te stichten, waar de vaderlanden van het heden zullen ineensmelten, zooals de landen van voorheen zijn saamgesmolten tot het Frankrijk, het Duitschland, het Engeland, zooals wij die thans kennen.

Het socialisme, gevestigd op den grondslag van den klassestrijd, heeft elk gevoel van nationaliteit zoozeer in ons gedood dat wij ons niet konden weerhouden te glimlachen, toen onze vriend Gohier, te nauwernood genezen van zijne oude vaderlandsliefde, met ontroering sprak van de beleediging van Fachoda; uwe regeering, uw vaderland kunnen geoorveegd worden als te Fachoda; wij, proletariërs, voelen ons daardoor niet beleedigd, wij zijn vreemden voor uw vaderland en voor alwat daaraan vast zit.

Mijnheer de advokaat-generaal heeft ons willen vergasten op de verdediging *onzer* vrijheden; vrijheden die *wij* toch ook genieten in dit vaderland; dit vaderland, hetwelk, men heeft het alreeds vroeger gezegd „het meest vrijzinnige en lieve vaderland van alle vaderlanden" is.

Ik dank mijnheer den advokaat-generaal voor zijn bezorgdheid wegens onze vrijheden. Wij weten wel wat wij te doen hebben om „onze" vrijheden te verdedigen, vrijheden, die uwe klasse ons trouwens niet goedgunstiglijk heeft verleend, maar die wij, proletariërs, haar met geweld hebben afgedwongen. Ik heb u reeds gezegd hoe weinig die politieke vrijheden werkelijk beteekenen, zoolang wij ekonomisch slechts slaven zijn, zoolang wij voor den dag van morgen bijna geheel afhankelijk zijn van de klasse die in het bezit is van de arbeidsmiddelen.

Maar wat nog waarde heeft in deze politieke vrij-

heden, dat zal niemand ter wereld ons meer kunnen ontnemen. Toen ik eenige maanden geleden in een vergadering in Tivoli, namens de socialistische federatie van Yonne de denkbeelden omtrent vaderlandsloosheid had uiteengezet, werd, in het vuur der debatten, door kameraden uit mijn partij gezegd, zooals het thans de advokaat-generaal deed, dat, zoo mijne denkbeelden in Frankrijk weerklank vonden, de duitsche keizer in één hap Frankrijk zou inslikken en het land annexeeren. Dan zou het gedaan zijn met al onze vrijheden. Ik zal deze fantastische onderstelling nagaan en u dadelijk aantoonen dat zulks onuitvoerbaar is.

Men schijnt te gelooven, dat, zoo wij morgen de onderdanen van den keizer werden, al onze politieke vrijheden zouden verdwijnen en daarmede tegelijk het recht om onze taal te spreken. Kom, kom, mijnheer de advokaat-generaal. Het is u misschien niet bekend dat in Duitschland het algemeen kiesrecht voor den Rijksdag bestaat; dat de vakbonden in Duitschland dubbel zoo talrijk zijn als hier, dat openbare vergaderingen daar niet minder plaats hebben dan hier; dat de duitsche socialistische dagbladen „rooder" zijn dan de zoogenaamd socialistische dagbladen bij ons te lande.

Meent gij nu dat de duitsche keizer die zelfs dat duitsche volk, dat gij ons als achterlijk in de politiek wilt voorstellen, niet meer kan beletten zijne politieke vrijheden te gebruiken, meent gij dat deze keizer in staat zou zijn het ons te beletten, die, zooals u het zelf zegt, lang niet zoo gemakkelijk zijn als het duitsche proletariaat. Maar als hij het eens zou doen, gelooft gij dan niet dat wij een geheime propaganda zouden voeren, een vorm van propaganda, die veel machtiger is en veel werkzamer.

Maar luistert dan toch naar de geruchten die uit Rusland tot ons komen, een land dat ekonomisch, verstandelijk en politiek veel achterlijker is dan het Duitschland van den keizer. Luistert goed, en gij zult de heerschappij van den Czar hooren kraken, die ineenstort in slijk en bloed. Van het oogenblik af, dat het oude, aartsvaderlijke Rusland, het

Rusland van den groot grondeigenaar en van den Czar, het kapitalistische stelsel had geroken; dat de kapitalen der fransche, der duitsche, der engelsche bourgeoisie de grenzen waren overgetrokken — wij zijn niet de eenige internationalen — en daar een groote russische industrie tot ontwikkeling hebben gebracht, den ouden russischen bodem doorploegden met spoorwegrails — van dat oogenblik af had in het Rusland van den knoet een ommekeer plaats. En zoo al onze revolutionaire makkers daarginds gedeeltelijk overwonnen mogen worden, de russische regeering zal het russische volk de vrijheid van vergaderen, van de pers, het recht tot staken, vak- en politieke vrijheden niet meer kunnen onthouden, omdat het kapitalistische stelsel ze zelf noodig heeft voor zijn bestaan en ze aan het proletariaat de 20e eeuw nergens meer onthouden kunnen worden. Welnu, de Hanger van alle Russen — uw bondgenoot, mijne heeren van de Jury — kan aan de russische onderdanen geen politieke vrijheden meer onthouden; en gij zoudt gelooven, dat de duitsche keizer, meester geworden van Frankrijk, of van een groot deel van Frankrijk, ze ons zou kunnen ontnemen?

Houdt dus op, mijnheer de advokaat generaal, met de vertooning van dat spooksel van den keizer voor ons, wien het glad onverschillig is of wij Franschen zijn dan wel Duitschers. Of wij de slachtoffers zijn van werkloosheid of van onze uitzuigers op fransche of op duitsche manier; of de boeren uitgemergeld worden door hypotheken of arm worden door misoogst in Duitschland of in Frankrijk: of wij onze veroordeeling hooren vragen door een franschen advoçaat generaal of door een duitschen; of wij in de nor gesmeten worden door een franschen politieagent of door een duitscher; of wij bij werkstakingen of in geval van verzet worden neergeschoten door fransche soldaten of door duitsche — — wat ligt ons aan dat alles gelegen — ons vaderlandsloozen?

„Maar als de keizer ons nu eens aanvalt?” zei de Advokaat generaal. En een der getuigen, gemakkelijk van

zijn stuk te brengen, liet zich inderdaad door deze vraag van den Advocaat generaal verschalken en stamelde dat hij, in dat bepaalde geval, hij persoonlijk, mee zou optrekken. Gij gelooft dus, mijnheer de Advocaat Generaal, dat, wanneer een oorlog uitbreekt, aan den eenen kant een regeering staat, die alle schuld draagt en aanvalt; aan den anderen kant een regeering die het goed recht aan haar zij heeft en gemeen aangevallen wordt. Gij gelooft dus dat het zoo makkelijk is om te weten wie ongelijk heeft wanneer een oorlog uitbarst?

Denk eens aan de Boeren-regeering. Denk ook aan Japan. Zeker zij hebben den oorlog aangevangen. Maar zijn zij nu meer de aanvallers geweest dan de regeeringen van Engeland en Rusland, die feitelijk hen tot den oorlog hadden gedwongen.

In 1870 heeft de fransche regeering den oorlog verklaard wegens een vermeende beleediging van den franschen gezant, ofschoon deze gezant zelf had verklaard dat hij hoegenaamd niet beleedigd was geworden. Maar was de regeering van Duitschland die de Emser depêche had gemaakt minder schuldig!

Wanneer een oorlog tusschen twee regeeringen uitbreekt, dan weten de volken nooit wie werkelijk de aanvaller is. Dat vernemen ze eerst heel veel later, als de oorlog uit is. Als een half jaar geleden oorlog was uitgebroken tusschen Duitschland en Frankrijk, naar aanleiding van de Marokkaansche geschillen, dan zouden wij misschien eerst 10 jaren later iets gehoord hebben van de onhandigheden en de opschepperijen van uwen Delcassé. Wanneer een oorlog uitbreekt, dan vertellen de groote kapitalistische en regeeringsbladen in ieder land dat het andere land schuld heeft aan den oorlog. Maar wij weten dat die oorlogen tusschen Frankrijk, Engeland of Duitschland gemaakt worden door de kapitalistische klassen die elkander de wereldmarkten betwisten. En daarom, wie ook de aanvallende partij moge zijn, wij marcheeren niet mee.

Gij vaderlanders, gij zult optrekken als uw vaderland

wordt aangevallen en ik twijfel er niet aan dat gij ook zult optrekken wanneer uw vaderland een ander land aanvalt.

Dat is logisch.

En indien gij ons, vaderlandsloozen, onder welk voorwendsel ook, het eenige vraagt, wat ons werkelijk behoort — ons leven, welnu dan zullen wij het u niet geven. Als wij ons leven moeten wagen dan zullen wij daar wij toch maar eenmaal kunnen sterven, ons leven wagen, *niet* om voor u uw vaderland te verdedigen, maar om te trachten de socialistische gemeenschap te stichten, die wij ons in onze verbeelding denken. De president dezer rechtbank zei dezer dagen tot getuige Monneret, die namens de federatie van Yonne te mijnen voordeele getuigenis kwam afleggen, dat wij er duur voor zouden boeten, als wij in Yonne zouden weigeren onze plaats in het leger in te nemen: men zou ons gevangen nemen. Mijn vriend Monneret antwoordde u, zooals ook ik u zou geantwoord hebben: „Als het zoover is, dan zullen wij eens zien wie gevangen genomen wordt."

O, ik weet wel dat mijnheer de advokaat-generaal niet wil hooren van den burgeroorlog; dien vindt hij misdadig. Mijnheer de advokaat-generaal is zeer logisch. Hij weet heel goed dat als onze klasse in een burgeroorlog de overwinning behaalt — zijn klasse het loodje legt; terwijl bij een oorlog tusschen volkeren onderling, het alleen het *volk* is, zoowel het overwinnende als het overwonnene volk, dat het gelag moet betalen. Hij weet wel dat de heerschende klasse, zelfs als zij in den oorlog de nederlaag lijdt, er altijd een slaatje uit weet te slaan.

De leveranciers van schoenen en vleesch voor het leger, de metaalfabrikanten, die het oorlogsmateriaal gieten, de geldmannen, die aan hun overwonnen vaderland millioenen à 5 of 6 % rente leenen, verliezen zelfs niet in een ongelukkigen oorlog.

Mijnheer de Advokaat-generaal houdt niet van burgeroorlogen; maar wij gelooven, dat ze de eenige

oorlogen zijn, die voor ons voordeel kunnen afwerpen.

Het was zoo te allen tijde; ieder keer als een sociale revolutie triomfeerde.

Gohier heeft het u reeds gezegd: Aan de Revolutie van 1789, voltooid door die van 1792 ten aanzien van den vijand, dankt gij het, mijne heeren van de Jury, dat gij over ons moogt vonnis vellen en aan die zelfde revolutie, Mijnheer de Advokaat-Generaal dankt gij het, gij die van joodsche afkomst zijt, dat gij hier onze veroordeeling hebt kunnen eischen.

Zonder de revolutie van 4 September 1870, ook alweer ontstaan in het aangezicht van den vreemdeling, had de Ambtenaar van het openbaar Ministerie onze veroordeeling moeten vragen in naam van het Keizerrijk in plaats van in naam der Republiek.

En weest er van verzekerd, mijneheeren, dat het russische volk wanneer het overwint veel meer voordeel zal trekken van den burgeroorlog, dien het thans voert tegen zijn regeering, zelfs als het verliest, dan het japansche volk van de overwinningen in Mandchourye.

Indien al, bij uitzondering, een oorlog van het eene volk tegen het andere onze belangstelling trekt, dan is het meer omdat die oogenschijnlijk internationale oorlog werkelijk een burgeroorlog is, een klasse-oorlog.

Indien wij sympathie gevoelen voor de mannen, die bij Valmy vochten tegen de verbonden vorsten en aristokratie van gansch Europa, dan is dit omdat de oorlogen van de Fransche Revolutie niets anders waren dan de verbreiding in geheel Europa van den kamp, in Frankrijk begonnen, tusschen de opkomende en in opstand geraakte burgerij tegen het oude oppermachtige en klerikale stelsel.

Het is hetzelfde wanneer ik, die ondanks mijn bijziendheid toch wel een geweer kan afschieten, naar Rusland zou gaan met andere kameraden, ingeval de duitsche regeering troepen mocht zenden naar Polen om de russische revolutie te onderdrukken. Want dan zou er slechts in schijn een

oorlog zijn van volk tegen volk, tusschen de russische revolutie en den duitschen keizer, maar inderdaad zou het een burgeroorlog zijn, waaruit wij wellicht de europeesche sociale revolutie zouden kunnen doen ontstaan.

Wanneer derhalve het bevel tot mobilisatie wordt afgekondigd, zullen wij de revolutie aanvangen om de maatschappelijke rijkdommen in bezit te nemen, die heden ten dage zich in handen van eene minderheid bevinden. Wij zullen van de woonhuizen, die thans aan partikuliere eigenaars behooren, gemeenschappelijk bezit maken.

Wij zullen met behulp van onze vakbonden en onze werktuigkundigen de fabrieken exploiteeren en de mijnen en alle groote ondernemingen; onze vakvereenigingen van bedienden zullen de groote magazijnen beheeren als kooperatieve winkels. Door een veel betere en veel rechtvaardiger organisatie van de voortbrenging, zullen wij een samenleving vormen waar welstand, wetenschap, heerlijkheid voor allen zal zijn; een samenleving, die beter zal zijn dan de tegenwoordige, ook voor uwe zonen en dochters; een socialistisch vaderland, dat zoo mooi en zoo waarlijk goed zal zijn, dat wij er belang bij zullen hebben het te verdedigen tegen elken aanval van iedere bourgeoisie.

Ik weet wel dat u van onze kollektivistische of kommunistische denkbeelden een afkeer hebt; dat u ze minstens een dwaas droombeeld noemt. Droombeeld! Zoo noemden ook Lodewijk XIV, Lodewijk XV en Lodewijk XVI de denkbeelden uwer voorouders, de denkbeelden der revolutionaire bourgeois, die droomden van een maatschappij, waarin geen alleenheerschend koning, geen bevoorrechte adel, geen staatskerk meer zouden zijn!

(Hier valt de President der rechtbank den beschuldigde in de rede en zegt: Mijnheer Hervé, u blijft niet bij het onderwerp; u houdt hier wezenlijk een openbare voordracht. De leden der Jury kennen thans uwe meeningen).

Hervé vervolgt: Ik ben gewoon te spreken en ik verzeker u, Mijnheer de President, dat ik juist het hart van het

vraagstuk behandel. De heeren Juryleden behooren nauwkeurig den ondergrond onzer denkbeelden te kennen. Daarom achtte ik het noodig door bepaalde voorbeelden het ideaal voor hetwelk wij strijden helder voor oogen te stellen, inplaats van groote woorden te gebruiken over de Revolutie, die maar al te dikwijls dienen om de vergaande strekking onzer denkbeelden te bedekken.

Mijneheeren leden van de Jury, het zal u eenigermate gerust stellen, dat wij in volmaakte overeenstemming zijn met onze kameraden in den vreemde — bijzonder met onze duitsche kameraden. Zij hebben voor de Duitschers van uwe klasse dezelfde gevoelens als wij voor u. De duitsche kapitalistische klasse vindt evenmin genade bij hen, als de fransche kapitalistische klasse bij ons.

De Advokaat-Generaal had, hetzij uit onwetendheid, hetzij met het loffelijk streven om u schrik aan te jagen mijneheeren van de Jury, de brutaliteit van te beweren dat onze propaganda niet werkelijk internationaal is, niet buiten onze grenzen even goed wordt gevoerd als binnen onze grenzen.

Hij durfde zeggen dat de duitsche proletariers — wier houding u het meeste belang inboezemt — buiten onze Internationale zijn blijven staan.

Urbain Gohier heeft u reeds eenige uittreksels voorgelezen uit propaganda-geschriften, die waarschijnlijk aan keizer Wilhelm onbekend zijn gebleven, maar die desniettemin verspreid zijn in de duitsche kazernes.

Miquel Almereyda, secretaris van de fransche afdeeling der Internationale Anti-militairistische Vereeniging zal u andere stukken voorlezen; hij zal voor uwe oogen vertoonen het officieel orgaan van de duitsche afdeeling der Internationale Anti-militaristische Vereeniging.

En ik, die vóór alles socialist ben en die zeer wel bekend ben met den geest der duitsche sociaal demokratie, ik zal eenige toelichtingen geven, die u zullen verblijden en wellicht ook die heeren van de Jury geruststellen, die

misschien vreesden dat deze propaganda alleen in Frankrijk gemaakt wordt.

De advokaat-generaal heeft in hoofdzaak gezegd, wat sinds een maand of zes enkelen mijner kameraden ook beweerden:

„In Frankrijk, land met betrekkelijke vrijheid, kunnen Hervé en zijn vrienden vrijelijk propaganda maken voor hun vaderlandslooze denkbeelden.

In Duitschland, waar de autoriteiten tegen de leiders der omverwerpingsdenkbeelden beter gewapend zijn, kan deze propaganda niet gevoerd worden.

Gevolg: in geval van oorlog zullen er in Frankrijk deelen in verzet komen. Op den dag der mobilisatie zullen echter in Duitschland, de proletariers als één man achter hun keizer oprukken, doordien daar geen gelegenheid was voor zulke propaganda.

Daardoor zal Frankrijk, omdat het vrijzinniger was dan Duitschland, overvallen, verpletterd, beroofd worden.

En gij, echte patriotten, hebt al gesidderd.

Weest gerust, heeren Juryleden.

De Advokaat-Generaal was ook in deze zaak niet zeer best op de hoogte van hetgeen in het buitenland plaats heeft.

Geen enkele propaganda hoe revolutionair ook kan door de duitsche regeering belet worden door onderdrukkingsmaatregelen.

Ik zal het u onweerlegbaar bewijzen.

In 1878 stond aan het hoofd der duitsche regeering een man, van wien men algemeen zeide dat hij nog al wat in zijn mars had. Ik behoef maar zijn naam te noemen om allen twijfel weg te nemen: Het was Bismarck.

Opgeschrikt door het succes der sociaal demokratie die bij de verkiezingen van 1877 een millioen stemmen op zich vereenigde, besloot hij om door krachtige middelen de beweging te onderdrukken.

Hij ontwierp tegen de sociaal demokratie verschrikkelijke wetten, zoo wat gelijk aan de wetten, die men in een

oogenblik van verdwaasdheid, in het vrijzinnigste en liefelijkste vaderland heeft gemaakt tegen onze anarchisten.

Men noemde ze in Duitschland: Dwangwetten. Alle Duitsche socialistische groepen moesten verdwijnen; de bladen der partij konden niet meer verschijnen.

Het was, op strenge straffen, verboden het woord socialisme in een blad te schrijven of in een openbare vergadering uit te spreken. Overtreding dezer wetten werd berecht door den strafrechter, die dáár evenals hier, niets anders is dan de machine, die zoo en zooveel jaren gevangenisstraf uitdeelt.

Honderden strijders werden er door getroffen; duizenden jaren gevangenisstraf werden uitgedeeld.

En weet gij, heeren Juryleden wat het resultaat was? Toen de vervolgingen op het ergst waren vond men het blad der partij dat in Zwitserland werd uitgegeven, zelfs in de duitsche kazernes. Vliegende blaadjes zooals die welke onze vriend Gohier u heeft voorgelezen, werden overal in het geheim in omloop gebracht; en het duitsche proletariaat was er verzot op zooals men overal verzot is op verboden vruchten.

Nooit was de propaganda krachtiger en ook nooit droeg zij meer vrucht.

Toen in 1890, na twaalf jaren van vervolging, de keizer op den verkiezingsbarometer keek, zag hij tot zijn ontsteltenis dat de wijzer niet meer op 1 millioen kiezers wees, maar op twee en een half millioen.

Toen, mijnheer de Advokaat-Generaal, toen deed hij, wat gij zelf in zijn plaats ook gedaan zoudt hebben. Hij trok de dwangwetten in en toonde daardoor aan de geheele wereld dat de meest brutale regeeringen heden ten dage niets kunnen uitrichten tegen vastberaden mannen, die vastbesloten hun denkbeelden propageeren ondanks alles.

Kunt gij meenen dat thans, nu er drie millioen socialistische kiezers in Duitschland zijn, Keizer Wilhelm

zou kunnen verhinderen, wat Bismarck niet kon beletten toen de sociaal demokratie nog in hare kindsheid was!

Zoowel door hun aanleg als om onnoodige vervolgingen te ontgaan hielden de duitsche sociaal democraten nooit geruchtmakende betoogingen tegen het vaderland, overtuigd dat hun geheime propaganda even veel voordeel afwerpt voor hunne denkbeelden als de openlijke propaganda, die veel gevaarlijker is. Zietdaar de oorzaak, waarom de duitsche socialisten op onze internationale kongressen zoowel als op hunne nationale kongressen somtijds eenigszins schroomvallig kunnen schijnen ten opzichte van den strijd tegen het vaderland. Maar keizer Wilhelm weet wel beter. Hij weet heel goed wat de duitsche proletariers denken van hem en het duitsche vaderland.

Daarenboven wenschen velen onzer duitsche kameraden, vooral onder de jongeren, dat de sociaaldemokratie meer als strijdende partij, meer revolutionair zal optreden; en met belangstelling, eenigen zelfs met hartstocht, volgen zij onze propaganda tegen het vaderland in Frankrijk.

Pas had ik mijn boek: *„Hun Vaderland"* geschreven, datzelfde boek dat de orde van Advokaten dwars voor de maag ligt, of duitsche sociaal demokraten vroegen mij of ze het mochten vertalen. Thans is het al vertaald.

En daar zij meenen dat een dik boek voor sommige beurzen te duur is hebben zij mij daarna gevraagd om een brochure te schrijven, die zij zullen vertalen en waarin de voornaamste punten onzer vaderlandslooze denkbeelden worden uiteengezet. En zij geven mij de verzekering dat zij die brochure in Duitschland zullen verspreiden ondanks de rechters, ondanks de politie.

Maar bovendien, Mijneheeren, hadt gij heel onlangs een treffend voorbeeld van het internationaal karakter onzer socialistische beweging: dag aan dag werden in het fransche parlement en in het duitsche parlement dezelfde woorden gesproken.

O! ik weet wel de parlementaire socialisten, in Frankrijk

evengoed als in Duitschland hebben niet veel op met diegenen onder hen, die vooral wanneer de verkiezingen voor de deur staan, de kudde kiezers afschrikken door krachtige maar juiste gezegden, in plaats van ze te lijmen door holle dubbelzinnigheden, waardoor zij trachten de tegenstellingen tot elkaar te brengen.

Maar als een denkbeeld zijn weg vindt in de revolutionaire kringen dan worden de parlementairen ook in beweging gebracht.

Tot nu toe hebben de parlementaire socialisten in Frankrijk en Duitschland zich verklaard als anti-militairisten en internationalen: gij weet allen dat Bebel in Duitschland zelfs achttien maanden vestingstraf heeft doorgemaakt omdat hij protesteerde tegen de gewelddadige annexatie van Elzas en Lotharingen. De duitsche parlementaire socialisten hebben zelfs, veel minder toeschietelijk dan de onzen, steeds geweigerd voor de oorlogsbegrootingen de militaire uitgaven te stemmen. Maar in Duitschland zoowel als in Frankrijk hebben de parlementaire socialisten altijd de vaderlandslievende vooroordeelen der kiezers ontzien. Maar nu onlangs hoorden wij in het fransche parlement en in het duitsche parlement heel nieuwe dingen.

Voor het eerst heeft Marcel Sembat, in het fransche parlement, ten aanhoore der gansche vergadering het vaderland aangevallen — en Bebel antwoordde hem, als een echo, in den duitschen Rijksdag.

De veteraan der duitsche sociaal demokratie sprak, met een stoutmoedig woord, tot den rijkskanselier: „Weest voorzichtig! Indien gij van het duitsche vaderland iets zoodanigs zult maken, dat de duitsche arbeider zich zal afvragen, of hij er wel belang bij heeft het te verdedigen, past dan op dat gij ons geen oorlog op den hals haalt; want op dien dag zult gij verloren zijn!"

Ik geloof, Mijneheeren van de Jury, dat het voldoende is om u te doen zien dat onze propaganda, aan weerskanten der grenzen gelijktijdig gevoerd, niet zou uitloopen op een

inval of op een ontwrichting van uw vaderland door het duitsche leger, maar wèl op een gelijktijdigen opstand van het fransche en het duitsche proletariaat tegen hunne regeerders.

Gij, Mijnheer de advokaat generaal hebt tot mij gezegd: Des te erger voor Hervé als zijne denkbeelden doordringen tot het volk.

Neen, Mijnheer de advokaat generaal, dat is niet erger voor mij, maar erger voor u en voor uwe klasse.

Bovendien, u voelt het allen, onze bedreiging is slechts voorwaardelijk, evenals onze bedreiging tegenover de officieren die vuur zouden kommandeeren tegen werkstakers. Want het hangt van de regeeringen af en ook van de officieren of onze bedreigingen uitgevoerd zullen worden.

Des te erger dus voor de regeerende klassen in Frankrijk en Duitschland zoo zij de misdaad bedrijven van een internationalen oorlog te willen doen uitbreken.

* * *

Mijneheeren: ik heb, zoools u wel opgemerkt zult hebben, gesproken zonder eenige poging te doen om de gevangenis te ontloopen, misschien zelfs heb ik te weinig achtgeslagen op de vrijheid mijner medebeschuldigden. — Ik vraag hun vergiffenis.

Overigens, vraag ik u geen goedkeuring mijner denkbeelden en ik ben ook niet zoo dwaas om die van den Advokaat-generaal te verzoeken. Maar ik ben er van overtuigd dat gij dien indruk gekregen zult hebben dat onze denkbeelden, die — ik herhaal het — niet slechts mijn persoonlijke denkbeelden zijn, een vasten stevigen grondslag hebben, die weer steunt op moedige mannen, niet zoo heel weinig in aantal. Neen, mijnheer de advokaat-generaal, het is niet, zooals u meende, een persoonlijke opvatting; het is de opvatting van al de vakbonden, met hun duizenden strijdvaardige mannen, van welke gij eenigen voor u hebt

zien verschijnen. Zoo bijvoorbeeld, sprak hier gisteren onze kameraad Veuillat, secretaris van de landelijke federatie van houtvesters in Frankrijk, namens 35,000 georganiseerde houtvesters, de slaven van het woud.

En toch, ondanks de wel wat kwetsende stoutmoedigheid mijner uiteenzettingen reken ik op vrijspraak. Ik begrijp wel dat er moed toe behoort om ons vrij te spreken. Om dat te doen moet gij u verzetten tegen den indruk die op uw verstand is gemaakt door het lezen uwer dagbladen; waardoor gij er toe zijt gekomen ons te beschouwen als baarlijke duivels die niets anders doen dan officieren beleedigen en uw nationale vlag op de mestvaalt werpen.

Dan zult gij ook de leelijke verzoeking moeten weerstaan om tegenstanders, die gij in uw macht hebt, flink te raken.

Verder zoudt gij u blootstellen aan de verwijten en de bespotting uwer vrienden die u niet zullen vergeven dat gij den man hebt vrijgesproken die de vlag door den modder sleurt.

Tot hen, die u onze vrijspraak verwijten, kunt gij zeggen: „Het was ons onmogelijk menschen te veroordeelen omdat zij vrij ja zelfs brutaal hun meening hebben verkondigd; want wij wilden ons in de twintigste eeuw niet belachelijk maken door het akelige om menschen te veroordeelen onder het voorwendsel, dat zij ketters zijn en hun leerstellingen ons gevaarlijk toeschijnen."

En gij kunt er bijvoegen: „En bovendien hebt gij niet, gelijk wij, de verklaringen der getuigen gehoord.

Indien gij, evenals wij, deze getuigen hadt gehoord, getuigen onder het gewicht van den eed hadt hooren vertellen, hoe kavallerie officieren met hun karwats de stakende arbeiders van Longwy hebben afgeranseld; hoe sommige werkgevers, uit onze klasse, somwijlen de arbeidersklasse behandelen, dan zoudt gij de verontwaardiging der onderteekenaren van het manifest begrepen en verontschuldigd hebben."

En ten slotte zult gij, zoo gij op hun hart geen invloed kunt oefenen, tot hen zeggen: „Het is in uw eigen belang, in het belang onzer klasse, dat wij hen hebben vrijgesproken; wij hebben hun de martelaarskroon niet willen geven, opdat zij niet met veel grooter zedelijken invloed de propaganda voor hunne denkbeelden onder het proletariaat zouden kunnen voeren."

Ik meen het in allen ernst Mijneheeren, het is in het belang uwer eigen klasse, dat gij ons moet vrijspreken. Al zijn wij niet van dezelfde klasse, al zien wij in uwe klasse onze vijanden, toch hebben de klassetegenstellingen het gevoel van menschelijkheid in ons niet gedoofd.

Wij weten wel dat onder uwe bourgeoiskleeren een hart klopt, evengoed als onder onze kleeren. In het belang uwer klasse, in het belang van de mannen en vrouwen uwer klasse, onze broeders en zusters in de menschheid, willen wij niet dat gij door vonnissen van haat, onze klasse, die toch al reeds genoeg verontwaardigd is tegen uwe klasse, nog boozer zoudt maken. Ik wensch wreede weerwraak te vermijden. Heden zijt gij de sterksten, maar uwe heerschappij duurt niet altijd. Ik heb zoo een idée dat ze niet heel lang meer zal duren. Dat gelooft gij zelf misschien niet. Neen, toen de Czar eenige jaren geleden in al den glans van zijn roem hier was, dacht hij ook niet dat hij zoo spoedig rekenschap zou moeten afleggen aan zijn volk. Welnu: Op den dag, waarop uwe klasse hare rekening zal hebben te vereffenen met de onze, zullen wij die thans als beschuldigden voor u staan, ons gelukkig achten voor u verzachtende omstandigheden te kunnen pleiten. Verstaat mij niet verkeerd; ik bedreig u niet met weerwraak. Ik wil u geen vrees aanjagen. Vrees zal, naar ik denk, u evenmin leiden als ons. Maar daar wij u niet individueel aansprakelijk stellen voor de misdaden der tegenwoordige samenleving, daarom zouden wij ook wenschen dat de revolutie, die op komst is, zoo weinig mogelijk slachtoffers onder u zal maken. Wanneer op hare beurt onze klasse

oordeel zal vellen over de uwe, dan zullen wij ons gelukkig achten tot de heftigsten en de meest verbitterden onder ons te zeggen, dat er ten tijde van uwe heerschappij ook brave lieden onder u waren — wat toch ook waar is. Dat er een brave rechter Magnaud was en een brave rechter Seré de Rivières, beleefde presidenten als de president dezer rechtbank, om de zitting te leiden en advokaten generaal die geen beleediging in den modder opzochten om er de beschuldigden mee te bekladden: goede jurys zooals die te Auxerre, te Troyes ja zelfs in het nationalistische Parijs, die politieke tegenstanders vrijspraken.

En nu, nadat ik u den scherpen kant, den klassestrijd, van ons revolutionair socialisme heb laten zien, laat ik u thans, Mijneheeren van de Jury, den algemeen menschelijken kant toonen, opdat gij dien ook zult kunnen voorhouden aan hen, die u een verwijt mochten maken wegens onze vrijspraak. Hoe hebt gij het niet zelf gevoeld dat wij uw hechtste bolwerk zijn tegen den keizer van Duitschland? Want de keizer is niet bang voor *uwe* geweren, maar voor de geweren der duitsche sociaal demokraten, onze kameraden, die, aan den overkant van den Rijn, precies dezelfde propaganda voeren als wij hier.

Gij allen, zelfs de meest nationalistische onder u, verlangt vrede, niet waar? Gij zoudt wel gaarne willen dat de groot-financiers uwer kapitalistische klasse hun twisten met de groot-financiers der naburige landen door internationale scheidsrechters doen beslissen. Misschien zegt gij:

„Die internationale scheidsgerechten zijn maar een grap. Zij ruimen wel ondergeschikte kwesties uit den weg, maar als een groote moeilijkheid moet weggenomen worden, dan komt er altijd het kanon bij te pas. De Czar van de Haagsche vredeskonferentie doet net als de anderen."

Welnu, wij hebben het middel om de regeeringen, om alle regeeringen, ook die van den duitschen keizer, te dwingen hare geschillen, al hare twisten door scheidsgerechten te laten beslechten.

Ons middel bestaat in het propageeren, aan beide zijden der grenzen en in het bijzonder in Frankrijk en Duitschland, van onzen kreet: „oorlog aan den oorlog! Liever opstand dan oorlog!"

Uwe zonen, even goed als de volkskinderen, willen wij redden van den vreeselijken dood op het slagveld.

Indien gij ons in de gevangenis werpt en indien gij het onmogelijke zoudt kunnen bereiken, namelijk onze propaganda smoren, vreest dan dat eenmaal en wie weet hoe spoedig een oorlog kome, die misschien in den bloei hunner jaren hen uit het leven wegrukt, die u het dierbaarst zijn. Vreest dan dat de moeder van uwen zoon tot u zal zeggen: „Ongelukkige! Er leefden mannen, die met gevaar voor hun vrijheid, het middel hebben aangewezen om de regeering te beletten een oorlog te doen ontbranden en mijn kind te doen vermoorden en gij, ellendeling, gij hebt die mannen in de gevangenis doen werpen!"

. . . .

De Jury begeeft zich in raadkamer. Bij hare terugkomst verklaart zij de beschuldigden schuldig zonder verzachtende omstandigheden.

Gustave Hervé. — Ik dank de heeren Juryleden voor het flinke werk dat ze zooeven verricht hebben. — Ik dank hen wijl ze op zoo duidelijke wijze de stelling hebben toegelicht en bevestigd, die ik hier heb verdedigd over het vaderland en den klassenstrijd. — Gij hebt gezworen te zullen oordeelen zonder haat en vrees....

De President. — Wendt u niet tot de Jury, maar spreek tot de rechtbank.

Hervé. — Heeren rechters, zij hebben gezworen om te zullen oordeelen zonder haat en zonder vrees: zij hebben ons geoordeeld met hun klassehaat, met de vrees voor de kranten, voor hun vrienden, voor de openbare meening hunner klasse. Zij hebben de kloof tusschen hun klasse en de onze weer breeder gemaakt; zij hebben den kuil gegraven, waar wij hen zullen inwerpen.

NASCHRIFT.

De Fransche „autoriteiten" lieten er geen gras over groeien. Hervé en zijn kameraden zijn op 7 Februari gevangen genomen om hun straftijd te ondergaan. Mannen uit de groote wereld als de bankroetier Jaluzot, die millioenen van anderen opmaakte worden anders behandeld. Zoo'n man wordt veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf, „avec sursis", dat wil zeggen, de *straf wordt niet toegepast.*

Gustave Hervé had, eenige maanden geleden, geprobeerd zich te laten inschrijven als advokaat maar de orde van advokaten weigerde zijn toelating. Hij ging van die uitspraak in hooger beroep. Na zijn gevangenneming werd door zijn advokaat Mr. Jacques Bonzon dadelijk een brief gericht tot den minister vaa Justitie, waarin deze de tijdelijke invrijheidstelling van Hervé verzocht, om met dezen de zaken te kunnen behandelen, welke noodig waren voor het beroep, waarin op 21 Februari zal worden gepleit. Het antwoord van den minister was .... Men begrijpt het uit den volgenden brief van Hervé aan zijn advokaat:

„Waarde vriend.

Ik heb in de *Temps* den brief gelezen waarin gij den minister mijn tijdelijke invrijheidstelling vraagt om mij de gelegenheid te geven mij, in overleg met u voor te bereiden voor mijn hooger beroep zaak tegen de uitspraak van de orde der advokaten.

Gij weet hoe de minister uw vraag beantwoordde:

Eenige uren nadat uw brief in de *Temps* was afgedrukt, *liet hij* mij *'s nachts uit de gevangenis oplichten,* waar ik nog overleg met u kon plegen en mij naar Clairvaux vervoeren op 5 à 6 uren afstand van Parijs, waar ik weet dat het u onmogelijk zal zijn mij te spreken.

Ik zou mijn tijdelijke invrijheidstelling niet aangenomen

hebben, maar ik eisch beslist naar Parijs teruggevoerd te worden.

Ik wil bepaald den 21en te Parijs zijn om zelf mijn beroep te bepleiten en dat zal ik niet behoorlijk kunnen doen zoo ik niet mijn stukken met u uitvoerig heb voorbereid.

In afwachting dat de minister van binnenlandsche zaken mijn overbrenging naar Parijs gelast zal hebben, vraag ik hem of ik met u in gesloten brieven kan korrespondeeren.

Gegroet van

Gustave Hervé."

Inderdaad is Hervé weer naar Parijs teruggebracht.

De lezer van Hervé's prachtige pleitrede zal zekerlijk wel opgelet hebben, dat er eenige tegenspraak is tusschen Hervé's beoordeeling van de duitsche sociaal demokratie in de rede zelf en in zijn voorwoord. Waarschijnlijk is dit toe te schrijven aan de minder kameraadschappelijke manier, waarop de sociaal demokratische pers algemeen het manifest der anti-militaristen besprak. Dat verwonderde ons, Hollanders, niet. Sociaal Demokraten als Hervé zijn er slechts weinigen en ze blijven ook niet lang sociaaldemokraten. De sociaaldemokratie, die „geen man en geen cent" voor het militarisme wil uitgeven roieert hare leden, wanneer ze openlijk toetreden tot anti-militaristische vereenigingen. Zoo weinig oprecht is het anti-militarisme der sociaaldemokratie. Nu nog onlangs heeft Bebel de opperste leider der duitsche sociaaldemokraten, in een onderhoud met een redakteur van het hoofdorgaan der belgische sociaal demokraten Le *Peuple* (Het Volk) zich tamelijk vaderlandslievend uitgelaten. Wel ontkende hij later iets in dien geest gezegd te hebben. Maar deze redakteur de heer de Man, hield in het hoofdorgaan der hollandsche sociaaldemokraten *(het Volk)*, vol dat Bebel het hem wel had gezegd.

Al wat Hervé van den toestand van het proletariaat in het *vaderland* zei, in het vaderland der bourgeoisie, kan met even veel recht toegepast worden op het vaderland van een deel van het proletariaat *hun* vaderland, de vakbonden op sociaaldemokratischen grondslag. Dáár, evenals in het Vaderland

der bourgeoisie heeft de proletarier zich te onderwerpen, of hij wordt uitgeworpen, op de keien gesmeten. Ook daar die disch waaraan welgevoeden en minder gelukkigen — ook daar die kudde, die mag ploeteren en kruimels oprapen. Het is volkomen waar wat Hervé tot de jury zegt: „Vrijheid van den Vakbond? Maar die vrijheid wordt verkort doordien uwe klasse de macht heeft om de voormannen klein te krijgen door ze op de keien te smijten en broodeloos te maken."

Uwe klasse niet alleen, kon Hervé er bijgevoegd hebben. „Neen ook de klasse der sociaaldemokratie". In Amsterdam werd een organisatie van diamantbewerkers opgericht. Hadden de mannen het recht om deze vereeniging op te richten? Zeer zeker! Dit wordt door niemand ontkend; ook niet door den Voorzitter van den A. N. D. B. De bourgeoisie ontkent evenmin het recht der arbeiders om in een vakbond te gaan. Zeker, dat recht hebt gij, zeggen ze, maar als ge met uw vakbond onze klasse bestrijdt, dan zullen wij u er van langs geven. Zoo doet ook de Voorzitter van den A. N. D. B. In het blad van dien bond schrijft hij:

> „Ieder bondslid kan uit den aard der zaak lid zijn van welke vereeniging hij wil, mits hij in en door zulk een vereeniging geen den Bond vijandige handelingen pleegt."

Ziet u; het vereenigen staat u vrij, maar ge moogt niets anders doen dan wat wij willen. Doet gij anders — — neen laat ik den voorzitter van den A. N. D. B., in zijn blad zelf het woord geven:

> „Hebben de heeren trek in een herhaling van de geschiedenis de „vrije organisatie" van enkele jaren geleden, dan moeten zij het zelf maar weten. *Maar laten zij gewaarschuwd zijn, dat wij thans over meer en beter middelen tot verdediging onzer organisatie beschikken dan toen* **en dat wij niet zullen aarzelen die toe te passen."**

Dat kan men lezen in het *Weekblad* van den A. N. D. B. van 26 Januari van het jaar des Heeren 1906!!

„Het recht om te staken". Herleest wat Hervé zegt op bldz. 21 en leest dan wat de voorzitter van den A. N. D. B., die tevens voorzitter is van het Sociaal Demokratische Vakverbond, schreef in het *Weekblad* van den Bond van 13 October 1905. Het was in het hartje van de uitsluiting in de bouwvakken. Welnu, de stakers en uitgeslotenen *mochten niet* gesteund worden, omdat ze aangesloten zijn bij het Nationaal Arbeids-sekretariaat:

„Bondsleden (aldus schreef de oud-voorzitter der S. D. A. P., voorzitter van den A. N. D. B. en van het Sociaal Demokratische vakverbond.)

„Bondsleden: geen steun, onder geen beding en in geen enkelen vorm aan de stakende en uitgesloten bouwvakarbeiders.

Als Vrijdags en Zaterdags bij het uitgaan der fabrieken stakers u aanklampen of als zij het door hunne vrouwen laten doen VERMANT U DAN EN GEEFT GEEN CENT."

En dàt geschiedde omdat de stakers en uitgeslotenen van een andere politieke richting waren dan de sociaaldemokraten.

De Advokaat-Generaal van de Parijsche rechtbank is met deze en dergelijke zaken niet bekend, maar ik vraag mij af: welk een ontzettenden indruk had het wel gemaakt, indien deze ambtenaar, in antwoord op de treffend juiste woorden van onzen kameraad Hervé aangaande de verhouding van Staat en Proletariaat, dusdanige voorbeelden er tegen had aangevoerd.

De *waarheid* van Hervé's woorden kan er niet door aangetast worden, maar de *indruk* zijner woorden wordt er beslist door verzwakt. Daarom moeten wij den strijd voeren niet alleen tegen de ongerechtigheden van de bourgeoisie maar ook tegen de ongerechtigheden van hen, die beweren te strijden voor het proletariaat maar in werkelijkheid ernstige belemmeringen opwerpen op den weg, dien het proletariaat heeft af te leggen naar een betere samenleving.

DE VERTALER.

Om de lezers der brochure geheel op de hoogte te stellen van de oorzaak van het proces, dat Hervé's veroordeeling ten gevolge had, nemen wij hier het manifest op, naar aanleiding waarvan de vervolging werd ingesteld.

Internationale Anti-Militaristische Vereeniging.

Lotelingen!

Het oogenblik is gekomen om uw schuld af te doen aan uw vaderland.

Binnen enkele dagen zult gij alles verlaten wat u dierbaar is, uw familie, uwe vrienden, uw beminde, en de schandelijke militaire livrei aantrekken. Gij laat uw belang en uw arbeid in den steek om ingelijfd te worden bij de kudde die men onderricht geeft in de kunst om te dooden.

Zooals wij het verleden jaar deden voor uwe voorgangers zoo komen wij thans tot u en verzoeken u na te denken. Weet wel wat gij doet, alvorens voor goed uw eigenschappen van mensch af te leggen — voor dat uw verstand geheel is omschaduwd in die drukkende gevangenissen, die kazernen heeten.

Arbeiders! Voor alles behoort gij aan de arbeidende klasse. Het Vaderland der bourgeoisie, dat jaren van slavernij van u vergt en des noods de opoffering van uw geheele leven vordert — dat is voor u nooit iets anders geweest dan een slechte vader. Gij zijt aan dat vaderland noch toewijding, noch gehoorzaamheid verschuldigd.

Als men u beveelt uwe geweren af te vuren op uwe broeders in de ellende — zooals dit is gebeurd te Chalon, te Martinique, te Limoges — arbeiders, die morgen soldaten zult zijn, dan zult gij niet aarzelen. Gij zult gehoorzamen. Gij zult vuur geven, maar niet op uwe kameraden. Gij zult vuren, op de gegalonneerden die u dergelijke bevelen zullen durven geven.

Wanneer men u naar de grenzen zal zenden om de

brandkast der kapitalisten te verdedigen tegen andere arbeiders, evenzeer misbruikt als gij, dan zult gij niet opmarcheeren. Iedere oorlog is misdadig. Het bevel tot mobilisatie zult gij beantwoorden met de onmiddellijke werkstaking en den opstand.

Op 1 Mei 1906 zullen degenen onder uwe kameraden die den worstelstrijd voeren tegen het onderdrukkende patronaat, hun wil ten uitvoer brengen om niet langer dan acht uren per dag te werken. Dan zal men U vragen om deze uitbarsting van onafhankelijkheid en van arbeiders-karakter in bloed te dempen. Maar ook dan, lotelingen zult gij weigeren deze lage politie rol waar te nemen en den engen band van solidariteit vertoonen, waardoor gij met de betoogers vereenigd zijt.

Dat zult gij doen, lotelingen. Dat behoort gij reeds van stonde aan te overwegen.

Weet wel dat gij verplichtingen hebt ten opzichte van de klasse waartoe gij behoort. Weet wel dat uwe belangen nauw verbonden zijn met die van alle andere arbeiders.

Het ware meer dan zwakheid — het ware verraad, zoo gij deze plichten uit het oog zoudt verliezen, deze belangen zoudt vergeten.

Jeugdige kameraden, lotelingen! Gij zult de verwachtingen der arbeiders niet verloochenen, gij zult het volk waartoe gij behoort niet in den steek laten, gij zult de zaak der uitgebuiten — die ook uwe zaak is — niet verraden.

Intern. Anti-Militaristische Vereeniging in Nederland.

In 1904 is onze vereeniging gesticht met het doel in alle landen propaganda te maken tegen het militarisme.

In vele landen heeft onze vereeniging reeds vertakkingen, en wordt met kracht propaganda gevoerd.

Onze leuze is: Geen cent en geen man voor het militarisme. Om deze leuze ingang te doen vinden tracht onze vereeniging, alle anti-militaristen, die op haar standpunt staan te vereenigen en voor een deel is dit ook in ons land reeds gelukt.

Doch lang niet alle geestverwanten hebben zich aangesloten, want het aantal van hen die met onze vereeniging sympathiseeren is veel grooter dan het ledental bedraagt.

Daarin moet verandering komen en wij dringen er bij alle anti-militaristen op aan zich onverwijld bij ons aan te sluiten, teneinde ons streven zoowel moreel als financieel te steunen.

In het bijzonder richten wij ons tot de vrouwen om haar tot aansluiting te bewegen, omdat zij indirect het meest de slachtoffers worden van het militarisme, en opdat zij haar mannen tot ijver en werkzaamheid in den strijd ertegen kunnen aanvoeren.

Onze secretaris M. de Boer, Da Costakade 40, Amsterdam, geeft gaarne alle inlichtingen die men wenscht.

Ook zij ieder met ernst aanbevolen aan de Verspreiding van ons orgaan „De Wapens Neder," hetwelk eenmaal per maand verschijnt, mede te helpen. Het is een uitstekend propaganda middel dit blaadje te brengen in handen van velen.

De prijzen zijn zeer laag gesteld.

De abonnementsprijs is f 0.25 per jaar franco.

De prijzen van meerdere exemplaren zijn als volgt: per 50 exemplaren 1 ct per exempl.: 100 exempl. f 0.90; 500 exempl. f 4.25; 1000 exempl. f 8.—.

Op ieder anti-militarist rust de plicht het blaadje te verspreiden.

Bestellingen worden ingewacht bij den administrateur J. Hofman, Deurningerstraat Enschedé.